

Van Sint Vitus, Sint Jan en een herdershond

Een tocht door katholiek Hilversum en Laren

In veel steden in ons bisdom zijn sporen van de katholieke geschiedenis terug te vinden. Sommige zeer opvallend, zoals kerken en kloosters, andere subtieler, zoals verwijzingen in gevelstenen of achter voordeuren. Ga met deze rubriek in de hand op stap en laat u verrassen! Aflevering vijf brengt ons naar de mediastad Hilversum.

In kort bestek

Sinds 1956 valt het Gooi onder het bisdom Haarlem. Hilversum en Laren zijn er prominent aanwezig. Hilversum huisvest veel omroepbedrijven en wordt ook wel aangeduid als de 'mediastad'. Aansluiting op het spoorwegnet in 1874 bracht vermogende families, zoals de Brenninkmeijers (C&A) en de aan hen

verwante Gockels, naar Hilversum. De stad kreeg langzamerhand een overwegend katholieke signatuur. Eind jaren zestig telde Hilversum maar liefst acht parochiekerken. Laren is een van de oudst bebouwde plekken in het Gooi. In 1085 stichtte de bisschop van Utrecht het kapittel Sint Jan op de heuvel die thans bekend is als Sint Janskerkhof.

1. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Media Parkboulevard 1, Hilversum

Beeld en Geluid (2006) is een audiovisueel cultuurhistorisch archief met museale functies. Ontworpen door Neutelings Riedijk Architecten, met glasgevels van Jaap Drupsteen. In totaal beheert het ruim 1.000.000 uur aan radio- en televisie-erfgoed. In de medialounges kunt u uit 35.000 programma's uw favoriete katholieke serie of programma bekijken. Zoals het Dagboek van een Herdershond (KRO, Willy van Hemert, 1978-1980), gebaseerd op de trilogie Kroniek eener parochie van de priester-schrijver Jacques Schreurs.

2. Vroom & Dreesmann, Kerkstraat 47, Hilversum

In 1887 startten Willem Vroom en Anton Dreesmann hun eerste warenhuis aan de Amsterdamse Weesperstraat. Op het hoogtepunt had de keten ruim zeventig vestigingen en was het het grootste warenhuisconcern van Nederland. De zwagers Vroom en Dreesmann waren streng rooms-katholiek. In de nieuwe filialen kwamen voornamelijk katholieke familieleden aan het roer te staan. V&D hield het personeel ook buiten werktijd in de gaten, waarbij ook het kerkbezoek aan de orde was. Op 31 december 2015 ging de keten failliet. Als laatste V&D-vestiging sloot de zaak aan de Hilversumse Kerkstraat. Ooit kochten Gooise jongetjes er hun mini-altaartjes, en zo staat V&D ook nog aan de wieg van menig priesterloopbaan.

3. St. Vituskerk, Emmastraat 5, Hilversum

De huidige St. Vituskerk (1891-1892), als vijfbeukige kruisbasiliek gebouwd naar ontwerp van de Roermondse architect P.J.H. Cuypers, verving een oudere uit 1786. De bouw van een toren was in aanvang niet mee gepland; pas nadat enkele invloedrijke parochianen met een 'katholieke penningvereniging' gelden beschikbaar stelden, werd de bouw van de 98 meter hoge toren een feit. Aartsbisschop van Utrecht Mgr. P.M. Snickers wijdde de kerk. De kerk toont een symbolisch en iconografisch geheel van architectuur, sculptuur, (glas)schilderkunst en meubilering dat gaaf bewaard is gebleven. De Oud-Katholieken hadden overigens al sinds 1889 een eigen Vituskerk.

4. Studiogebouw van de KRO, Emmastraat 52, Hilversum

De Katholieke Radio Omroep is een publieke omroeporganisatie, op 23 april 1925 opgericht door pastoor Lambertus Hendricus Perquin O.P. Dit voormalige studiogebouw (1938) werd ontworpen door architect Willem Maas in een zakelijk expressionistische stijl. De drie terracotta basreliëfs - verum (het ware): de evangelisten, bonum (het goede): Adam en Eva in het paradijs, pulchrum (het schone): vier musicerende engelen - zijn gemaakt door Suzanna Nicolas-Nys, echtgenote van de glazenier Joep Nicolas.

5. R.-k. Lyceum in het Gooi, Emmastraat 56, Hilversum

In de 19de eeuw konden katholieken en protestanten weliswaar eigen scholen stichten, maar die werden niet door de overheid gefinancierd. In fasen kwam er meer gelijkheid met de openbare scholen. Dit en het emancipatiestreven en de behoefte aan gekwalificeerd kader leidden tot de Stichting R.-k. Lyceum voor het Gooi. In 1921 opende deze als R.K. H.B.S voor het Gooi haar villadeuren voor een klein aantal jongens. Niet veel later - nog uitzonderlijk in de jaren twintig - ook al voor meisjes. Na een brand ontwierp architect Nico Andriessen het huidige gebouw (1937). Thans International School Hilversum Alberdingk Thijm.

6. Aartsbisschoppelijke Kweekschool St. Ludgerus, Oude Amersfoortseweg 79-79A, Hilversum

Vanaf het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland in 1853 richtte de kerkelijke overheid zich in het bijzonder op het onderwijs aan kinderen uit katholieke gezinnen. Daartoe stichtten de bisschoppen in hun eigen bisdommen speciale opleidingsscholen in samenwerking met onderwijscongregaties. Op St. Ludgerus, ontworpen door de architect H. Nieuwenhuijsen (1909), volgden jongens de opleiding tot onderwijzer. Het kende een volledig internaatsleven met veel belangstelling voor cultuur en sport, maar

ook met wedstrijden pijp- en sigaarroken. Het internaat sloot in 1972. Het gebouw is tegenwoordig in gebruik als kantoor en studio van de Evangelische Omroep.

7. Klooster de Stad Gods, Monnikenberg, Soestdijkerstraatweg 151, Hilversum

Het klooster behoorde toe aan de Zusters Augustinessen van Sint-Monica, een biddende congregatie die zich toelgt op de zorg voor de allerzwaksten in de samenleving. Opggericht in 1934 door pater Sebastianus van Nuenen in Utrecht. De naam Stad Gods is afgeleid van Sint Augustinus' De Civitate Dei. Voorheen was het gebouw een villa, Monnikenberg, ontworpen door J.F. Klinkenberg (1900). In 1946 konden de zusters Augustinessen hier intrekken; er werden later een kapel en drie woonvleugels toegevoegd. Op 15 mei 2014 vertrokken de laatste zusters. Zr. Marie José van der Lee maakte in 1958 de beeldengroep Augustinus nabij het klooster. Elders op het grote terrein bevindt zich nu Casella, een centrum van stilte en ontmoeting voor jonge mensen.

8. R.-k Vak- en Huishoudschool voor meisjes Maria Goretti, Larenseweg 28A, Hilversum

Als tweede huishoudschool in Hilversum opende zij in 1923 haar deuren. In een gedenkboek is er een opsomming van de opleiding: "De volledige 2-jarige cursus omvat koken (volgens het moderne Deensche systeem), wasschen, strijken, huishoudelijk werk, verstellen, mazen, stoppen, knippen van onder- en bovengoed, gezondheids- en verbandleer, teekenen en voortgezet lager onderwijs." Het schoolgebouw bevat nu appartementen.

9. Heilig Hartkerk, Dr. P.J.H. Cuypersplein 5, Hilversum

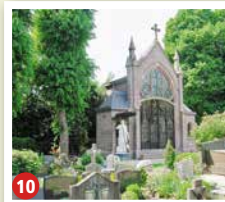
Architect H.W. Valk ontwierp de kerk in 1928. Het gebouw kenmerkt zich door een robuuste toepassing van baksteen en de combinatie van gotische en romaanse stijlelementen. Valk was een van de belangrijkste voorvechters van de christocentrische opzet, een type kruiskerk waarin het altaar een centrale en goed zichtbare plaats kreeg op de kruising van schip en dwars-schip. Het interieur is sober. J. Cantré maakte het H. Hartbeeld aan de achterzijde.

10. De rouwkapel op het St. Janskerkhof, Hilversumseweg, ter hoogte van nr. 51, Laren

De kapel speelt een belangrijke rol in de jaarlijkse Sint-Jansprocessie die op de zondag het dichtst bij het feest van Johannes de Doper (24 juni) wordt gehouden en die voert van de basiliek van Laren naar deze begraafplaats. Het is een groot katholiek feest met vaandels, bruidjes, erepoorten, een heus broederschap en veel devotie. Deze grafkapel (1892) is in neogotische trant opgetrokken. Gebouwd om tijdens de processie het Allerheiligste een waardige rustplaats te kunnen geven.

11. St. Jansbasiliek, Brink 31, Laren

Al vanaf de 11de eeuw zijn de kerken in Laren gewijd aan Johannes de Doper. De huidige kerk aan de Brink werd onder leiding van architect Wolter te Riele gebouwd in 1924-1925.

Paus Pius XI verleende de eretitel basiliek in 1937 omdat de kerk als bedevaartskerk een meer dan plaatselijke betekenis heeft. Twee symbolen van deze waardigheid treft u aan in de kerk: het tintinnabulum (klokje) en het conopeum (parasol). De Sint Jansbasiliek herbergt verscheidene kunstschaten, waaronder een vijf meter hoge bronzen Johannes de Doper (Leo Brom 1933), een communiebank uit 1943, glas-in-loodramen van Han Bijvoet en de kruiswegstaties in fresco van Pieter Cornelis de Moor uit 1925-1928.

12. Rosaklooster, Brink 29, Laren

Dit voormalige klooster van de zusters Dominicanessen werd gebouwd in 1881. Pastoor G. Hartman en het kerkbestuur legden de eerste steen. In de detaillering laat zich de neo-renaissance herkennen. Omstreeks 1968 werd het een cultureel centrum. Samen met de naastgelegen voormalige meisjesschool, de basiliek en de pastorie vormt het een mooi katholiek ensemble aan het Larense plein.

Michel Bakker
Met dank aan Floor Twisk. Foto's Olga van der Klooster.

